

Terminu „jastrych”, od niemieckiego estrich – posadzka, używało się na określenie warstwy, na której układa się posadzkę. Ten termin zastępuje się rodzimym „podkładem podłogowym”. Na próżno też upierać by się przy fachowej terminologii, według której ten element to „podkład prefabrykowany z płyt gipsowo-kartonowych lub gipsowo-włóknowych”. Zdecydowanie zgrabniejsza jest nazwa „suchy jastrych”. I tak już pewnie zostanie.

fot. Knauf

Alina Kwapisz i Stanisław Stupkiewicz

Suchy

JASTRYCH

Dlaczego suchy jastrych?

Zwraca uwagę bardzo istotna cecha tego podkładu: stanowią go po prostu dwie warstwy płyt g-k lub g-w wzmocnionych włóknami szklanymi; czasem wystarcza jedna warstwa. Przy układaniu nie ma zatem technologii „mokrych” – wylewania betonu czy zaprawy cementowej, lub anhydrytowej. Co za tym idzie, nie trzeba odczekać, aż wylewka stwardnieje i aż ulotni się wilgoć wprowadzona do konstrukcji budynku. Do dalszych prac oraz urządzania wnętrza można przystąpić praktycznie natychmiast. Bywa, że meble i inne sprzęty przesuwa się na jedną stronę pomieszczenia, na uwol-

nionej powierzchni układa się suchy jastrych oraz posadzkę, po czym nie czekając wszystko przenosi się na wykończoną część podłogi i przystępuje do jej układania w drugiej części pomieszczenia.

Kolejne zalety suchego jastrychu to możliwość układania w pomieszczeniach nieogrzewanych także podczas mrozów, oraz względnie niski ciężar: płyty nadają się do pomieszczeń, w których użytkowe obciążenie podłogi nie może przekraczać 200 kg/m², a więc nie wchodzi w grę tradycyjna szlichta cementowa. Odnosi się to na przykład do drewnianych stropów belkowych.

Z tego pobieżnego opisu widać, że **zalety suchego jastrychu najpełniej ujawniają się przy remoncie lub przebudowie domu**. W przypadku stawiania budynku nowego, zaprojektowanego odpowiednio do wymagań użytkownika, wykorzystanie tego rozwiązania nie jest jego zastosowaniem typowym. Niemniej i tu warto mieć je na uwadze. Na przykład, jeśli na zaawansowanym etapie prac użytkownik uzna, że poddasze, początkowo pomyślane tylko jako strych na rupiecie czy do suszenia upranych rzeczy, warto jednak dostosować do celów mieszkalnych. Albo jeśli zajdzie potrzeba uzupełnienia domu o pomieszczenie użytkowe z podłogą ułożoną na gruncie.

Suchy jastrych nadaje się do układania także w pomieszczeniach wilgotnych, jak łazienka, jednak po spełnieniu pewnych warunków. Nie można go tylko stosować tam, gdzie byłby narażony na stałe oddziaływanie wilgoci, np. w pralni.

Płyty

Jastrychowe płyty g-w, jak wszystkie wyroby z tego materiału, mają krawędzie proste. Najczęściej stosuje się gotowe elementy z dwóch fabrycznie sklejonych warstw płyt grubości 10 mm (do niektórych zastosowań 12,5 mm). Mają rozmiary 0,5×1,5 lub 1×1,5 m. Warstwa wierzchnia jest względem spodniej przesunięta o 5 cm. Powstaje w ten sposób szeroka zakładka, umożliwiająca solidne połączenie sąsiednich płyt 1.

Są też dostępne płyty o innych wymiarach, nawet do 1,25×3 m, z reguły pojedyncze, nie sklepane fabrycznie.

Do miejsc, w których zachodzi potrzeba dodatkowego izolowania, wytwarza się spodnie płyty laminowane odpowiednim materiałem. Mówimy wówczas o płytach zespolonych 2. Na przykład w systemie **Fermacell** izolacyjność akustyczną zapewnia 10-mm grubości warstwa pilśniowa lub twardej wełny skalnej. Tłumi ona zwłaszcza odgłosy kroków i inne dźwięki uderzeniowe. Izolację cieplną stanowi 20-, 30- lub 60-mm grubości warstwa twardej pianki z polistyrenu ekstrudowanego. W systemie **Rigidur** izolacyjność akustyczną nadaje 10-mm warstwa wełny skalnej, cieplną zaś 20-mm warstwa styropianu. W systemach innych producentów mogą występować różne kombinacje.

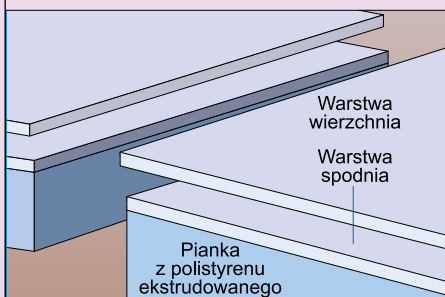
W przypadku płyt g-k możliwości jest więcej. Różne są nie tylko wymiary. Za podstawowy można uznać 0,5×1 m, za nieprzekraczalny uważa się 0,6×2,4 m. Płyty mają ponadto dwa rodzaje krawędzi. W płytach grubości 12,5 mm jest ona prosta, jak w płytach g-w. W grubszych, 25-mm, jest fabrycznie zaopatrzona w złącze typu pióro-wpust. W systemie firmy **Knauf** złącze takie jest tworzone przez fabryczne sklejenie trzech 8-mm płyt g-k z odpowiednim przesunięciem 3.

Także płyty g-k wytwarza się jako zespolone, z dodatkową warstwą izolacyjną.

Płyty dużych wymiarów, choć bardziej kłopotliwe w transporcie i stwarza-

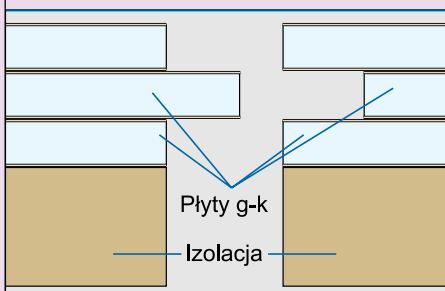
1 Układanie elementów suchego jastrychu z płyt g-w; widać przesunięcie warstw, tworzące złącze nakładkowe (fot. Rigips)

2 Klejone płyty g-w z warstwą izolacji cieplnej

jące większe trudności podczas pracy z nimi, są chętniej wykorzystywane przy powierzchniach większych i z dobrym dostępem. W budownictwie mieszkaniowym, a więc i jednorodzinnym, dogodniejsze są płyty o wymiarach najmniejszych. Niektórzy wytwórcy oferują elementy oznaczone symbolem **DIY**. Jest to skrót od angielskiego *Do It Yourself* (Zrób to Sam). Oznacza to, że materiały są zaprojektowane z myślą o wykorzystaniu przez niefachowca.

3 Złącze pióro-wpust, utworzone przez sklejenie trzech płyt g-k z odpowiednim przesunięciem; tu – w wersji z warstwą izolacyjną z polistyrenu

Przygotowanie podłoża

Bywa, że suchy jastrych można ułożyć wprost na istniejącym podłożu, bez osobnych przygotowań. Za przykład może posłużyć sytuacja, kiedy na porządnej podsadce z płytek ceramicznych lub drewnianej chcemy położyć inną, bez zrywania starej. Istnieją wprawdzie zaprawy, dostosowane specjalnie do tego celu, ale to są prace mokre, ze wszystkimi ich niedogodnościami. Położenie pojedynczej warstwy płyt jastrychowych jest znacznie prostsze.

Na ogół jednak podłoża trzeba przygotować. Nawet w przypadku wspomnianej starej podłogi z desek trzeba sprawdzić, czy dobrze się one trzymają. Chwiejące się i skrzypiące należy przytwierdzić dodatkowymi gwoździami, wypaczone scyklinować lub zeszlifować, większe szpary wypełnić szpachlówką lub drewnianymi wstawkami.

Zawsze trzeba sprawdzić, czy podłoża jest równe. Sposób najprostsz, lecz skuteczny, to przykładanie w różnych miejscach prostej łaty drewnianej lub – lepiej – kształtownika metalowego o długości 2,5-3 m i ocena ewentualnych prześwitów.

Zazwyczaj, jeśli nierówności nie przekraczają 0,5 cm (zadziory, ziarna betonu, spaczenie desek), wystarczy ułożyć warstwę pośrednią. Na stropie suchym może to być zwykła tektura falista, wojłok, włóknina grubości 3-4 mm. Jeśli jest on narażony na przenikanie pary wodnej (nad pralnią lub łazienką), należy położyć tej samej grubości gąbkę poliuretanaową lub tekturę falistą z tworzywa sztucznego.

Większe wklęsłości trzeba zaszpacchlować; niestety, to robota nieco mokra. Jeśli nierówności przekraczają 2 cm lub podłoża nie jest poziome, należy je wyrównać podsypką. Najczęściej są to drobne granulki glinca (keramzytu) – lekkiego kruszywa, otrzymywanego przez wypalenie pęcznijącej odmiany gliny. Warstwa taka jest konieczna zawsze, jeśli pod płytami jastrychowymi ma być ułożona instalacja ogrzewania podłogowego. Warto tu zaznaczyć, że z powodu dobrego przewodnictwa cieplnego płyt suchego jastrychu jest on doskonałym podkładem do tego zastosowania. Podsypka odczuwalnie tłumi niepożądane odgłosy. Wchodzi w skład oferty producentów poszczególnych systemów suchego jastrychu.

Jeżeli nie używa się gąbki poliuretanowej lub tektury z tworzywa, na stropie masywnym (betonowym) należy ułożyć folię budowlaną, grubości 0,2 mm, najlepiej polietylenową. Zabezpieczy ona podkład przed przenikaniem wilgoci od spodu. Wywija się ją na ścianę na wysokość 10 cm. Po ułożeniu posadzki nadmiar się odetnie. Folię taką umieszcza się też na starej podłodze, wyrównywanej podsypką. Uchroni to przed wnikanie ziaren gliną w szpary. W przypadku podłogi na gruncie trzeba podłoże betonowe solidnie zabezpieczyć przed przesiąkaniem wody gruntowej, przez wykonanie odpowiedniej izolacji poziomej.

Na podłożu deskowym układa się nie folię, lecz papier siarczanowy lub bitumiczny, albo podobny materiał, chroniący przed zalaniem, ale przepuszczający parę wodną – a więc umożliwiający drewnu „oddychanie”.

Poszczególne wytwórcy systemów suchego jastrychu mogą zalecać nieco inne zasady przygotowania podłoża, zależnie od zestawu materiałów wchodzących w skład ich oferty.

Układanie płyt

Przed przystąpieniem do układania płyt należy wzdłuż ścian umieścić paski izolacyjne z korka, styropianu, gąbki polietylenowej czy podobnego materiału 4. Powinny mieć grubość co najmniej 1 cm i szerokość około 10 cm, czyli kończyć się mniej więcej równo z wywinietą folią. Spełnią funkcję podwójną: umożliwią rozszerzanie się jastrychu (elastyczna dylatacja) i ograniczą przedostawanie się dźwięków.

Jednowarstwowe płyty spodnie z krawędzią prostą układa się po prostu na

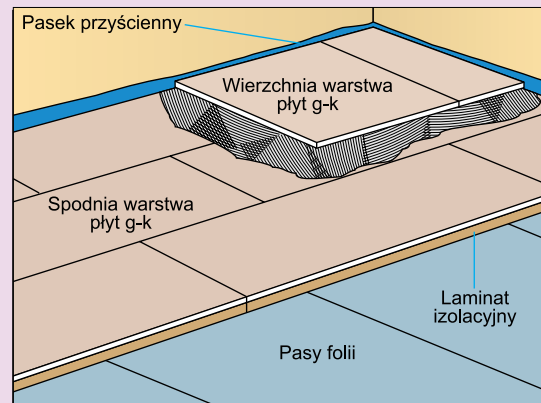
4 Układanie przyściennego paska dylatacyjnego i tłumiącego – tu bez folii izolacyjnej (fot. Rigips)

styk, prostopadle do pasów folii izolacyjnej. Krawędzi się nie skleja, ale też nie można między nimi zostawiać szczelin. Poprzeczne styki płyt w sąsiednich pasach muszą się mijać o co najmniej 20 cm. Niektórzy producenci zalecają nawet 30 cm. Przy podłożu stałym najwygodniej jest zacząć układanie od naroża najbardziej oddalonego od drzwi i posuwać się w ich kierunku. Po warstwie podsypki, po jej ostatecznym wyrównaniu, chodzić nie można. W tym więc przypadku układanie zaczyna się od drzwi i posuwa się w stronę środka pomieszczenia. Poruszać się, co oczywiste, można tylko po płytach już ułożonych.

Płyty warstwy wierzchniej układa się prostopadle do płyt warstwy spodniej 5. Mijać się muszą zarówno poprzeczne styki płyt w tej warstwie, jak i ich styki ze stykami warstwy spodniej. Przed ich ułożeniem, na powierzchni płyt warstwy spodniej szpachlą zębatą rozsmarowuje się klej wskazany przez producenta systemu. On także podaje wielkość zębów szpachli. Aby zwiększyć siłę docisku na czas twardnienia kleju, płytę wierzchnią przymocowuje się do spodniej wkrętami lub specjalnymi kołkami rozporowymi, wchodzącymi w skład systemu 6. Ich rozmieszczenie jest podane w instrukcji. Zwykle przyjmuje się rozstaw 25-30 cm.

Płyty g-w, fabrycznie sklejone w dwie warstwy, układa się inaczej. Wystające elementy przy styku ze ścianą (tzw. felce) obcina się 7. Powstaje tam więc krawędź prosta. Płytę skrajną, tę z obciętą nakładką (lub dwiema, w narożu), układa się przy ścianie, pozostałymi nakładkami do dołu. Na te nakładki nanosi się klej, zazwyczaj dwoma waleczkami równoległymi do krawędzi, po czym od góry przykładą się płytę sąsiednią – oczywiście nakładkami do góry. Jak w wyżej opisanym przypadku płyt jednowarstwowych, na czas twardnienia kleju nakładkę warstwy górnej dociska się do dolnej. Tu jednak, alternatywnie do wkrętów, stosuje się zszywki ocynkowane i żywicowane, dla ochrony przed korozją. Wstrzeliwuje się je z tzw. tackerów. I wkręty, i zszywki muszą być takiej długości, by nie przebiły spodniej warstwy na wylot. Ich rozmieszczenie podaje producent systemu. Zwykle przyjmuje się rozstaw wkrętów 25-30 cm, a zszywek 15 cm.

5 Układ elementów jastrychowych przy systemie dwuwarstwowym

Przy tej czynności nadmiar kleju może wypłynąć na powierzchnię. Trzeba go od razu zebrać, np. szpachelką.

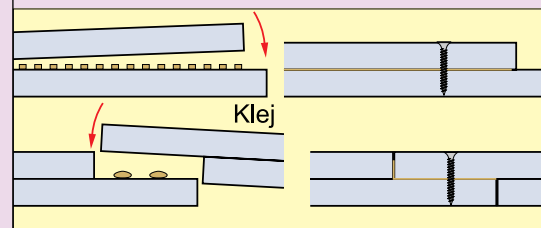
W tym przypadku drugiej warstwy się nie układa; jest ona już, przypomnijmy, składnikiem poszczególnych elementów.

Także tylko w jednej warstwie układa się płyty grube, 25-mm, zaopatrzone w pióra i wpusty. Przed połączeniem płyt, na wpusty nanosi się klej. Na krawędziach przylegających do ściany wpusty się odcina.

Wykończenie

Pod posadzki przyklejane, jak parkiet, mozaika czy płytki ceramiczne (nie większe niż 30x30 cm) wystarczy powierzchnię zagruntować. W pomieszczeniu wilgotnym trzeba ją pokryć membraną uszczelniającą, tzw. folią w płynie. Jej powłokę wyprowadza się na ścianę na wysokość 15 cm. Niezależnie od tego styki jastrychu ze ścianami, obudową wanny czy ścianką brodzika uszczelnia się specjalną taśmą, oferowaną przez producenta, albo kitem silikonowym.

6 Mechaniczne łączenie płyt jastrychowych na czas twardnienia kleju: u góry – przy układaniu w dwóch osobnych warstwach, klej rozprowadzany pacą zębatą, u dołu – przy płytach dwuwarstwowych łączonych na nakładkę, waleczki kleju wyciskane z pojemnika

7 Obcinanie wypustu (felcu) ze strony płyty, mającej się znaleźć przy ścianie (fot. Rigips)

Jeśli jastrych ma być pokryty wykładziną PVC lub cienką dywanową, warto zaszpachlować spoiny i lby wkretów. Jeśli się przewiduje, że będą się po niej przemieszczać fotele czy inne meble na kółkach, trzeba powierzchnię jastrychu wzmocnić specjalnie do tego przeznaczoną masą szpachlową. Oferuje ją producent

systemu. Jest ona, oczywiście, zbędna, kiedy jastrych ma być pokryty wykładziną dobrze odcinającą od tego rodzaju nacisków – drewnianą lub drewnopodobną (np. panelami laminowanymi), czy płytkami ceramicznymi (terakotą).

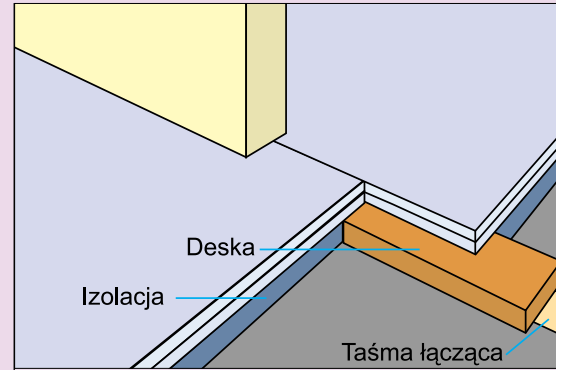
W miejscach, w których na jastrych oddziałują duże obciążenia miejscowe (nóżki wanny, wsporniki schodów wewnętrznych itp.), należy umieścić płytki rozkładające te obciążenia na większą powierzchnię. Mogą to być np. kilkunastocentymetrowe kwadraty mocnej płyty wiórowej (OSB).

Ostatnią czynnością po ułożeniu posadzki jest obcięcie nadmiaru przyściennego paska izolującego i wywiniętej folii.

Miejsca łączenia

W wypadku płyt jastrychowych zaopatrzonych w warstwę izolacyjną kłopotów może przysporzyć ich łączenie z jastrychem w pomieszczeniu sąsiadującym lub z posadzką innego rodzaju.

Co do pierwszego, należy starać się unikać sytuacji, w której styk wypada w otworze przejściowym. Na ogół uży-

8 Połączenie suchego jastrychu, zaopatrzonego w warstwę izolacyjną, w otworze drzwiowym

skuje się to bez większego kłopotu. Czasem jednak nie ma innego wyjścia. W takiej sytuacji pozostaje przygotować połączenie specjalnego rodzaju. W miejscu styku umieszcza się deskę grubości takiej jak warstwa izolacyjna. Jej pasy odpowiedniej szerokości (połowa szerokości deski) trzeba, oczywiście, wyciąć z obu stykających się płyt podkładowych **8**.

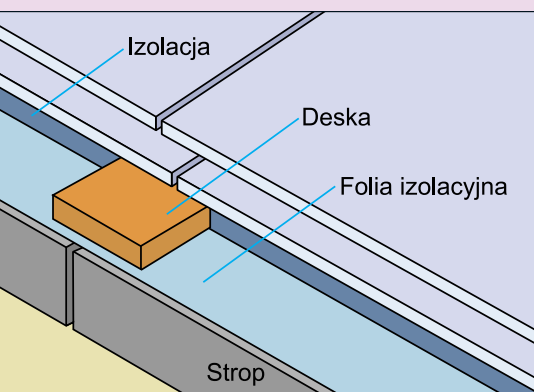
Deskę układa się w linii ościeżnicy. Do podłoża warto ją umocować – najwy-

BRAK REKLAMY

godniej wspomnianą już taśmą, używaną do uszczelniania styków w pomieszczeniach mokrych. Płyty jastrychu mocuje się do deski wkrętami, rozmieszczonymi co 15-20 cm.

Swego rodzaju stykiem dwóch powierzchni jastrychowych są miejsca, w których podłoże jest przedzielone szczelinami – nazwijmy je dylatacyjnymi, choć nie we wszystkich wypadkach mają one umożliwiać ciepłe ruchy stropu. Zasada ogólna jest taka, że dylatacje stropu należy powtarzać we wszystkich kolejnych warstwach. W tym wypadku jednak nie przenosi się ich wiernie. W osi szczeliny układa się deskę, podobnie jak w otworze drzwiowym. Jednakże izolację płyt podkładowych wycina się nie symetrycznie, jak w tamtym wypadku, lecz

9 Przesunięcie dylatacji w warstwie suchego jastrychu z warstwą izolacyjną

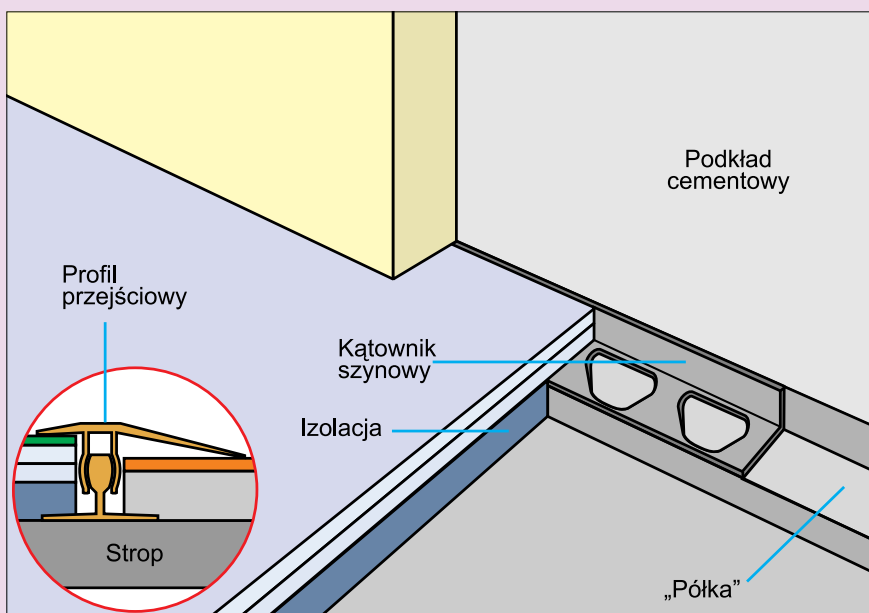

węższy pasek z jednej strony, szerszy z drugiej. Ich styk zatem będzie nieco przesunięty względem szczeliny dylatacyjnej **9**. Płyty wierzchnie układa się na zakładkę, tak by ich styk z kolei był względem dylatacji przesunięty w drugą stronę. Oczywiście, między płytami obu warstw pozostawia się kilkumilimetrowe szczeliny. Dociśnięcie ich na styk zniweczyłoby sens dylatacji.

Połączenie suchego jastrychu z posadzką lub podkładem innego rodzaju z reguły wypada przy otworze przejściowym lub wręcz w jego osi. Tu właściwe połączenie można zapewnić przez umieszczenie odpowiednich profili. Najprostszy jest specjalny kątownik szynowy, zwany też podłogowym **10**. Kiedy nie sposób uniknąć różnicy poziomu przyszłych posadzek, trzeba umieścić profil-gniazdo, w który się wciśnie dekoracyjny profil przejściowy. Wybór różnych profili jest bogaty. Najczęściej podkład w pomieszczeniu sąsiednim już istnieje. Trzeba więc podkład czy posadzkę skuć, tworząc jakby półeczkę, a następnie wyrównać ją zaprawą, osadzając w niej jednocześnie profil.

*Dane teled adresowe wiodących producentów oraz orientacyjne ceny wybranych produktów przedstawiamy w rubryce **Info rynek**.*

10 Styk suchego jastrychu z podkładem lub posadzką innego rodzaju

z życia wzięte

1 Układałem podłogę i zostało mi trochę płyt gipsowo-włóknowych, czyli z tzw. suchego jastrychu. Resztą płyty chcę zbudować w łazience okolice umywalki. Czy to dobry pomysł?

Kawałki suchego jastrychu można wykorzystać do obudowy umywalki. Trzeba jednak zabezpieczyć zabudowę płynną folią, a szczególnie miejsca, gdzie może wylewać się woda. Producenci płyt podają, aby w pomieszczeniach mokrych ściany pokrywać płynną folią do wysokości 15-30 cm od podłogi. W tym przypadku najlepiej pokryć płynną folią całą zabudowę umywalki.

2 Muszę ułożyć suchy jastrych na poddaszu starego domu. Strop mógłby nie wytrzymać wylewki betonowej. Stara podłoga jest nierówna, będę więc musiał nadłożyć około 3-4 cm. Co w tym wypadku należy zastosować?

Najczęściej stosowany jest keramzyt, w którym można też poprowadzić np. przewody elektryczne czy wodno-kanalizacyjne. Firmy sprzedające płyty gipsowo-włóknowe oferują także swoje podsypki wyrównujące. Fermacell sprzedaje podsypkę, która nie wymaga zagęszczania do wysokości 6 cm i jest dość lekka (4 kg na m.kw.).

3 W remontowanym domu chcę położyć nowe podłogi w systemie suchego jastrychu, także w łazience, gdzie następnie chcę przykleić terakotę. Czy płyty będą wystarczająco sztywne pod terakotę, gdy będą ułożone na legarach? Pomiędzy legarami chcę ułożyć wełnę mineralną.

Trudno powiedzieć, w jakiej odległości od siebie ma Pan ułożone legary. Rzeczywiście, w przypadku dużych odstępów płyty mogą minimalnie pracować i płytki na podłodze mogą się odklejać. Trzeba więc zastosować specjalny klej do połączeń elastycznych i specjalną elastyczną fugę.

Można też pod suchy jastrych zastosować płyty OSB, które zwiększą sztywność podłogi.

Więcej na stronie:
www.budujemydom.pl/forum